

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник керівника
(професор з науково-педагогічної роботи)
№ 207/211
Микола А. ФАНАСЬСВ

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ПІВНІЧНІЙ ТА ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**
Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Статус дисципліни **базова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**
Завідувач кафедри **Олег КУЗЬ**

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології

Протокол №1 від 25.08. 2020 р.

Розробники: Кузь О. М., д. філос. н., проф. кафедри філософії та політології

Романюк О. І., д. політич.н., проф. кафедри філософії та політології

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної програми

Програма навчальної дисципліни «Міжнародні відносини в Північній та Південній Америці» складена відповідно до освітньої програми підготовки бакалаврів зі спеціальності «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Предметом навчальної дисципліни є політичні аспекти міжнародних відносин в Північній та Південній Америці та порівняльна характеристика зовнішньої політики країн цього регіону.

Міждисциплінарні зв'язки: теорія міжнародних відносин, політологія країнознавство, міжнародні відносини і світова політика, геополітика, сучасні міжнародні відносини, теорія і історія дипломатії.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** вивчення дисципліни є формування у студентів системи знань про становлення та розвиток міжнародних відносин в Північній та Південній Америці та зовнішню політику країн Американського континенту.

1.2. **Основними завданнями** навчальної дисципліни є:

- набуття знань про тенденції політичного розвитку країн Американського континенту;
- набуття уявлень про функціонування, розвиток та взаємодію політичних систем країн Північної та Латинської Америки;
- ознайомлення зі специфічними особливостями зовнішньої політики різних країн Американського континенту;
- формування методологічних засад дослідження міжнародних відносин з урахуванням специфіки Американського континенту;
- набуття навичок самостійного аналізу явищ і процесів міжнародної політики;
- виховання демократичних цінностей студентів.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	3
Семестр	5
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	Залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Політологія та історія політичних вчень	Міжнародна і регіональна безпека
Міжнародні відносини та світова політика	Геополітика і геостратегія
Країнознавство	Теорія та практика дипломатії
Регіоналізм у сучасних міжнародних відносинах	Конфліктологія та теорія переговорів

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
СК1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи	РН01. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан

організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.	теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.
СК2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах: політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному	РН04. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.
СК3. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях	РН09. Досліджувати проблеми міжнародних відносин, регіонального розвитку, зовнішньої політики, міжнародних комунікацій, із використанням сучасних політичних, економічних і правових теорій та концепцій, наукових методів та міждисциплінарних підходів, презентувати результати досліджень, надавати відповідні рекомендації.
СК4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.	РН15. Розуміти та застосовувати для розв'язання складних спеціалізованих задач міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій чинне законодавство, міжнародні нормативні документи і угоди, довідкові матеріали, чинні стандарти і технічні умови тощо.
СК9. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем.	РН06. Знати про природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Політична палітра Американського континенту

Загальна характеристика країн Північної та Південної Америки. Суверенні держави та залежні території. Політична регіоналізація Американського континенту та її критерії. Північна та Латинська Америка.

Тема 2. Історичні аспекти формування політичної мапи Північної та Латинської Америки.

Війна за незалежність англійських колоній в Північній Америці. Виникнення Сполучених штатів Америки та формування їх території. Англо-французька війна за території в Північній Америці. Виникнення Канади та основні етапи еволюції її політичної системи.

Іспано-португальська колонізація Південної та Центральної Америки. Виникнення поняття «Латинська Америка». Війни народів Латинської Америки за незалежність та утворення латиноамериканських держав. Сучасні держави та залежні території Латинської Америки

Тема 3. Особливості політичних систем країн Північної Америки

Політична система Сполучених Штатів Америки. Конституція США 1787 р. та поправки до неї. Президентська система державного правління та федеративний державний устрій. Двопартійна система США. Системи президентських та парламентських виборів.

Особливості канадської Конституції. Домініон як форма державного правління. Парламентська система державного правління. Федеративний устрій Канади: провінції та території. Канадська двопартійна система.

Тема 4. Держави Північної Америки у світовій системі міжнародних відносин

США – держава-лідер світового політичного та економічного розвитку. Етапи формування зовнішньої політики США. Політичний, економічний, гуманітарний та військовий аспекти відносин США з іншими державами.

Етапи становлення зовнішньої політики Канади: від домініону Британської імперії до незалежної держави-члена Британської Співдружності. Концепція «середньої держави». Етнічний чинник у зовнішній політиці Канади.

Тема 5. Особливості політичних систем країн Латинської Америки.

Специфіка формування латиноамериканських політичних систем. Роль армії в політиці. Військові хунти та військові диктатури XIX та XX століть.

Домінування президентських систем державного правління та поширення федеративної форми державного устрою. Нестабільний характер партійних систем. Тенденція полівіння політичного спектру. Зовнішні впливи на формування та функціонування латиноамериканських політичних систем.

Тема 6. Основні тенденції зовнішньої політики країн Латинської Америки

Зміна зовнішньополітичної орієнтацій більшості країн регіону. Перегляд пріоритетів міжамериканських відносин. Зміцнення відносин з новими потужними міжнародними акторами.

Розвиток динаміки інтеграційних процесів в середині континенту. Підвищення активності країн Латинської Америки на світовій політичній арені.

Тема 7. Вплив зовнішньої політики США на стан міжнародних відносин на Американському континенті.

Геополітичний фактор у зовнішній політиці США. Особливий характер відносин США з Канадою.

Еволюція латиноамериканської політики США. Доктрина Монро та політика великого кийка Теодора Рузвельта. Політика «добросусідства» Франкліна Рузвельта. Проблема наркотрафіку у відносинах США з країнами Латинської Америки.

Тема 8. Країни Латинської Америки в процесі демократизації сучасного світу.

Перші спроби демократизації в Латинській Америці (Аргентина, Уругвай). Перманентні чергування періодів демократизації та авторитарного правління в країнах Латинської Америки після Другої світової війни.

Демократичні переходи в країнах Латинської Америки під час третьої хвилі демократизації сучасного світу. Взаємозв'язок між економічним розвитком, змінами в соціальній структурі та демократичним транзитом.

Тема 9. Соціалістичні експерименти в країнах Латинської Америки в контексті міжнародних відносин

Кубинська революція 1959 р. Встановлення режиму Фіделя Кастро. Протистояння зі США та необхідність співробітництва з СРСР. Тоталітаризація політичного режиму та проведення соціалістичних перетворень. Концепція загальної революційної ситуації в Латинській Америці та спроба експорту кубинської революції.

Революційна хунта Перу та її план Інка. Уряд «народної єдності» Чилі. Сандинистський режим в Нікарагуа. Боліваріанська революція у Венесуелі. Наслідки та міжнародний контекст соціалістичних експериментів в країнах Латинської Америки.

Тема 10. Міждержавні конфлікти та війни на Американському континенті

Причини міждержавних конфліктів та війн на Американському континенті. Англо-французька (1778–1783) та англо-американська (1812—1815) війни в Північній Америці. Американсько-мексиканська війна (1846–1848). «Парагвайська війна» (1864-1870). Колумбійсько-перуанська війна (1932–1934). Перуано-еквадорські війни (1941, 1981 та 1995).

Карибська криза 1962 р. та її наслідки. Договір Тлателолько. Війна між Аргентиною та Великою Британією за Фолклендські острови (1982).

Тема 11. Американські держави в міжнародних урядових організаціях

Членство та тенденції діяльності американських держав в ООН та її афілійованих організаціях. Роль США і Канади в діяльності НАТО та ОБСЄ. Американські держави – члени G20 (США, Канада, Мексика, Бразилія, Аргентина).

Регіональні організації країн Американського континенту. Панамериканський союз та його діяльність (1890-1948). Створення Організації Американських Держав (1948). Країни учасники та спостерігачі ОАД. Керівні органи. Мета та завдання та основи напрям діяльності організації. Міжамериканський банк розвитку, Міжамериканська інвестиційна корпорація, Латиноамериканська економічна система, Латиноамериканська асоціація інтеграції, Карибське співтовариство і спільний ринок, Карибський банк розвитку, Організація східнокарибських держав, Північноамериканська зона вільної торгівлі, Південний спільний ринок, Андська група, Центральноамериканський спільний ринок, Центральноамериканський банк економічної інтеграції, Латиноамериканська організація з енергетики.

Тема 12. Відносини країн Північної та Латинської Америки з Україною

Визнання державної незалежності України державами Північної та Латинської Америки. Особливий характер відносин України зі США. Торговельно-економічне, науково-технічне співробітництво та гуманітарні зв'язки України з Канадою та країнами Латинської Америки. Українська діаспора в країнах Північної та Латинської Америки.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведені в таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Методи навчання та викладання

Основними формами навчання є лекції, семінарські заняття, консультації, самостійна робота студентів, заходи контролю за опануванням студентами навчальної

дисципліни. Методами навчання, які використовуються при вивченні тем навчальної дисципліни, є проблемне викладання лекційного курсу (теми 1-12); використання на лекціях та семінарських заняттях ілюстративного матеріалу: таблиць, схем, мап тощо (теми 1-12); підготовки студентських рефератів (теми 1-12); консультування студентів з підготовки до семінарських занять (теми 1-12); організація навчальних дискусій та під час семінарських занять (теми 1-12); постановка навчальних проблем, які мають самостійно розв'язати студенти (теми 1-12).

Порядок оцінювання результатів навчання

Порядок оцінювання студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекції, семінари, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають: *поточний контроль*, що здійснюється протягом вивчення навчального курсу під час проведення лекційних та семінарських занять та консультацій; *підсумковий контроль*, що проводиться в формі семестрового заліку, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль за самостійною роботою студентів, рівнем засвоєння ними навчального матеріалу та оволодіння методологією наукового аналізу здійснюється в формах:

- усних бесід зі студентами під час консультацій протягом вивчення навчального курсу, з тем 1-12 (макс. 0,5 бали за консультування з кожної теми);
- оцінки виступу студентів з реферативними повідомленнями на семінарських заняттях 1-12 (макс. 3 бали з кожного реферату);
- оцінку участі студентів в обговоренні проблем семінарського заняття та навчальних дискусіях на семінарських заняттях 1-12 (макс 0,5 балів виступи на обговоренні кожної теми).
- тестування студентів наприкінці навчального курсу (макс 40 балів на заліку).

За результатами поточного контролю студент вважається атестованим якщо він набрав протягом семестру не менше 40 балів та на заліку не менше 20 балів, усього не менше 60 балів

Загальна оцінка успішності опанування студентом навчальної програми являє собою суму результатів підсумкового контролю (40–60 балів) та тестування (20–40 балів) й дорівнює мінімально 60 балів та максимально 100 балів.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, наведеною в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форма оцінювання та розподіл балів наведено в таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	

74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Теми	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 1	Політична палітра Американського континенту	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 1	Суверенні держави та залежні території. Політична регіоналізація американських країн.	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 1, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 1.	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 2.	Історичні аспекти формування політичної мапи Північної та Латинської Америки	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 2	Історичні умови виникнення Сполучених Штатів Америки та Канади. Формування держав Латинської Америки.	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 2, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 2	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 3	Особливості політичних систем країн Північної Америки	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 3	Політична система США. Особливості політичної системи Канади.	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 3, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 3	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 4	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 4	Держави Північної Америки у світовій системі міжнародних відносин	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 4	США – держава-лідер світового політичного та економічного розвитку. Етапи становлення зовнішньої політики Канади.	Реферат, учать у дискусії	3,5

	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 4, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 4	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 5	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 5	Особливості політичних систем країн Латинської Америки	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 5.	Роль армії в політиці в Латинській Америці. Специфіка державного правління та державного устрою латиноамериканських країн.	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 5, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 5	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 6	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 6	Основні тенденції зовнішньої політики країн Латинської Америки	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 6	Сучасні зміни зовнішньополітичних орієнтацій країн Латинської Америки	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 6, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 6	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 7	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 7	Вплив зовнішньої політики США на стан міжнародних відносин на Американському континенті	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 7.	Етапи еволюції континентальної політики США. Політика м'якої сили.	Реферат, доповідь, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 7, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 7.	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 8	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 9	Країни Латинської Америки в процесі демократизації сучасного світу	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 9.	Демократичні переходи в країнах Латинської Америки під час третьої хвилі демократизації сучасного світу	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 8, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 8.	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 9	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 9	Соціалістичні експерименти в країнах Латинської Америки в контексті міжнародних відносин	Присутність, конспект	0,5

	Семінарське заняття 9	Міжнародний контекст соціалістичних експериментів в країнах Латинської Америки	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 9, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 9	Бесіда під час консультації, тестування	1,0
Тема 10	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 10	Міждержавні конфлікти та війни на Американському континенті	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 10	Причини зовнішньополітичних конфліктів та війн на Американському континенті	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 10, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 10	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 11	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 11	Американські держави в міжнародних урядових організаціях	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 11	Членство американських держав в ООН та інших впливових міжнародних організаціях. Регіональні організації країн Американського континенту.	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 11, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 11	Бесіда під час консультації	1,0
Тема 12	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 12	Відносини країн Північної та Латинської Америки з Україною	Присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 12	Торговельно-економічне, науково-технічне співробітництво та гуманітарні зв'язки України з країнами Американського континенту	Реферат, учать у дискусії	3,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Завдання до самостійного опрацювання	Засвоєння матеріалу лекції 12, опрацювання рекомендованої літератури, підготовка до семінарського заняття 12	Бесіда під час консультації	1,0
<i>Усього за результатами поточного контролю</i>				60
<i>Тестування</i>				40
<i>Усього за результатами вивчення курсу</i>				100

Рекомендована література

Основна

1. Романюк О.І. Опорний конспект лекцій «Міжнародні відносини в Північній та Південній Америці». – URL: <https://pns.hneu.edu.ua/user/files.php>

Додаткова

2. Бжезинський З. Велика шахівниця: американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів, Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000 – 223 с.
3. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Латинської Америки (1945-2002 роки): навч. посібник / В. П. Газін. – К. : Либідь, 2004. – 624 с.
4. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. – Київ: Наш формат, 2019. – с. 448.
5. Головченко В.І. Регіоназнавство: Азія, Африка й Латинська Америка: навч. посіб. – Київ: ДАУ при МЗС України. 2013. – 352 с.
6. Данилов С. Ю. Шило В. Е Политико-государственный механизм современной Канады. Сравнительно-историческое исследование. – Москва: Наука, 1991. – 136 с.
7. Дербишайр Дж. Д., Дербишайр Я. Политические системы стран мира: в 2 т. / пер. с англ. – Москва: Рипол Классик, 2004. – Т.1. – 512 с.; т. 2 – 496 с.
8. Зазуляк З. М. Фактор США у регіоні Латинської Америки на сучасному етапі // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 120 (ч. І). – С. 173-181.
9. Конституции зарубежных стран: сборник / сост. В. Н. Дубровин. – Москва: Юрлитинформ, 2000. – 366 с.
10. Киридон А., Аладіна А., Гусейнова О. Латинська Америка в сучасному світі: основні тенденції розвитку // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: Економіка, право, політологія, туризм. – Київ :НАУ-Друк, 2010. – Вип. 1. –С.142-147.
11. Мальський М. З., Мацях М. М. Теорія міжнародних відносин: підручник. — Київ: Знання, 2007. – 461 с.
12. Погорська І. І. Глобальна потужність США: потенціал трансформації влади в практичну дію // Політологічний вісник. – 2010. – Вип. 47. – С. 322-331.
13. Політологічний енциклопедичний словник / укл.: Л. М. Герасина, І. О. Поліщук, О. І. Романюк; за ред. М. П. Требіна. – Харків: Право, 2015. – 816 с.
14. Восточной Европе и Латинской Америке / пер. с англ. – Москва: РОССПЭН, 2000. – 320 с.
15. Пшеворский А. Демократия и рынок. Политические и экономические реформы в
15. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века/ пер. с англ. – Москва: РОССПЭН, 2003. – 386 с.
16. Шаповал В. М. Державний лад країн світу. – Київ: Український Центр Правничих Студій, 1999. – 320 с.
17. Римини Р. Краткая история США / пер. с англ. – Москва: КоЛибри,Азбука-Аттикус, 2015. – 480 с.

Інтернет-ресурси

18. Сайт міжнародної правозахисної організації «FreedomHouse». – URL: www.freedomhouse.org
19. Сайтаналітичноїгрупи «EconomistIntelligenceUnit» – URL: www.eui.com
20. Персональна навчальна система. – URL: <https://pns.hneu.edu.ua/user/files.php>